

ფიზიკური პირების პასუხისმგებლიანი დაკრედიტების პოლიტიკის სრულყოფის საკითხები საქართველოში

The Issues of Improving the Responsible Liability Policy for Individuals in Georgia

ნანა შონია - აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფინანსების
მიმართულების პროფესორი, ბიზნესის, სამართლის და სოციალურ მეცნიერებათა
ფაკულტეტის ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის უფროსი,
nanashonia@gmail.com

ირინე კოპალიანი - საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნესის
ადმინისტრირების სადოქტორო პროგრამის დოქტორანტი, სს „ვითიბი ბანკი
ჯორჯიას“ ქუთაისის ფილიალის მმართველი, i.kopaliani@vtb.ge

Nana Shonia - Professor of Financial field at Akaki Tsereteli State University, Head of
Quality Assurance Department of Faculty of Business, Law and Social Sciences,
nanashonia@gmail.com

Irine Kopaliani – PhD student at Georgian Technical University, JSC "VTB Bank Georgia"
Kutaisi Branch Manager, i.kopaliani@vtb.ge

Abstract

It has recently brought in the new regulations of the banking system in Georgia, which are directly related to the liability policy of individuals. From the first January, 2019, the Decree No. 281/04 of the President of the National Bank of Georgia dated 24 December 2018 on "Approval of the Regulations on Loans of Natural Person" entered into force. The goal of the regulation is to support the stable and sustainable functioning of the financial system of Georgia and encourage healthy lending. According to the provision, the lending institution shall be governed by the principle of liability, namely, the customer shall not be obliged to pay a financial liability when it is clear that the customer will not be able to pay its excess financial difficulties. Under this regulation, the loan issuer is obliged to evaluate the borrower's ability to pay the borrower and does not pay more than the loan to the physical person or impose other obligations (eg liability) than the natural person has the right to pay. The statutory provisions also include exemptions, for example, lobbying loans are not necessary to assess revenue, however, in this case the liability of a natural person is limited to a mortgage.

As a result of these regulations, the volume of loans issued by commercial banks decreased by 170.2 million GEL (0.6 percent) compared to the previous month. In February, however, it increased by 52.2 million GEL (0.2 percent) compared to the previous month.

In our opinion, the regulatory policy of responsible liability of individuals will reduce both excess credit and long-term interest rates, which in the medium term will contribute to sustainable economic growth, as this regulation is a means of provisional and quick effect. In addition, there is an expectation that today's regulation will increase the level of knowledge and attitudes towards this issue, which will in turn lead to the easing of the regulation.

Keywords: Banking System, Banking Regulations, Loans to Individuals, Responsible Lending, Assurance Coefficient of Loan, Hedged Loan, Unhedged Loan.

შესავალი. უკანასკნელ პერიოდში საქართველოს საბანკო სისტემაში შეიმჩნევა მთელი რიგი დადებითი ტენდენციები: ინფლაციური პროცესების მართვა, ლარის გაცვლითი კურსის სტაბილურობა, ბანკების კონსოლიდაცია და გამსხვილება, ეროვნული ბანკის მიერ საბანკო ზედამხედველობის პოლიტიკის სრულყოფა, მინიმალური საწესდებო კაპიტალისა და სხვა მაჩვენებლებისადმი მოთხოვნების გამკაცრება, რითაც მნიშვნელოვნად შეიცვალა საბანკო სისტემაში ძალთა განლაგება. აღნიშნული რეგულაციები პირდაპირ კავშირშია ფიზიკური პირების პასუხისმგებლიანი დაკრედიტების პოლიტიკასთან, რომელიც დაფუძნებულია შემდეგ კანონებზე: „საქართველოს კანონი კონკურენციის შესახებ“; „საქართველოს ორგანული კანონი ეროვნული ბანკის შესახებ“; „საქართველოს კანონი კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ და „საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება - კომერციული ბანკების საქმიანობის ზედამხედველობისა და რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ“.

ძირითადი ტექსტი. 2019 წლის 1 იანვრიდან ძალაში შევიდა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 24 დეკემბრის №281/04 ბრძანება „ფიზიკური პირის დაკრედიტების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“. ანალოგიური ტიპის რეგულაცია ბოლო პერიოდში ევროპის რამდენიმე ქვეყანაში დაინერგა (მაგალითად: უნგრეთში, შვედეთში, დანიაში, ლიტვაში, ჩეხეთში, ესტონეთში და სხვა). დებულების მიზანია საქართველოს

საფინანსო სისტემის სტაბილური და მდგრადი ფუნქციონირების ხელშეწყობა და ჯანსაღი დაკრედიტების წახალისება. სესხის გამცემი ორგანიზაცია უნდა ხელმძღვანელობდეს პასუხისმგებლიანი დაკრედიტების პრინციპით, კერძოდ, სესხის აღების ეტაპზე მომხმარებელს არ უნდა დაეკისროს ისეთი ფინანსური ვალდებულება, როდესაც წინასწარ არის ცხადი, რომ მომხმარებელი მის გადახდასაც ვერ შეძლებს ჭარბი ფინანსური სირთულის გარეშე. ამ რეგულაციით სესხის გამცემს ევალება შეაფასოს მსესხებლის გადახდიუნარიანობა და არ გასცეს ფიზიკურ პირზე იმაზე მეტი თანხის სესხი, ან დააკისროს სხვა ვალდებულება (მაგ. თავდებობა), ვიდრე ფიზიკურ პირს გადახდის რეალური შესაძლებლობა აქვს. დებულებით გათვალისწინებულია ასევე გამონაკლისები, მაგალითად ლომბარდული სესხების დროს შემოსავლების შეფასება აუცილებელი არ არის, თუმცა ამ შემთხვევაში, ფიზიკური პირის ვალდებულება მხოლოდ გირაოს საგნით იფარგლება. კანონის მიღებას წინ უძღოდა რამოდენიმე თვიანი მოსამზადებელი პერიოდი და კანონის სამუშაო ვერსიების განხილვა კომერციული ბანკის წარმომადგენლებთან. ფიზიკური პირების დაკრედიტების გამკაცრების აუცილებლობა კი მოსახლეობის მძიმე სოციალურმა მდგომარეობამ და აღნიშნულის ფონზე გადაუხდელი და პრობლემური ვალდებულებების წილის ზრდამ განაპირობა. არსებული სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით 2018 წლის მეორე ნახევრისათვის საკრედიტო-საინფორმაციო ბიუროს „კრედიტ-ინფო“-ს შავ სიაში დაახლოებით 650 ათასი მოქალაქე იყო რეგისტრირებული, რომლებიც მოკლებული არიან შესაძლებლობას, განახორციელონ ნორმალური ეკონომიკური აქტივობა ქვეყანაში .

საბანკო სექტორის რეგულაციები ჯერ კიდევ 2018 წლის 1 მაისიდან გამკაცრდა, კერძოდ ბანკებს მსესხებლის გადამხდელუნარიანობის სრულფასოვანი ანალიზის ჩატარება დაევალათ: ცვლილების მიხედვით, მომხმარებლის გადამხდელუნარიანობის სრულფასოვანი ანალიზისთვის საჭირო

გახდა მან ბანკში წარადგინოს საბანკო ანგარიშიდან სახელფასო ამონაწერი, შემოსავლების სამსახურიდან ცნობა და სხვა მსგავსი სანდოობის დოკუმენტაცია, ასევე კომერციულ ბანკებში კრედიტის კონცენტრაციისა და მსხვილი რისკების შესახებ ცვლილებებით, ბანკი შესაძენი ბინის შეფასებული ღირებულების 50%-ზე მეტს ვეღარ გასცემს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მსესხებლის გადამხდელუნარიანობის სრულყოფილი ანალიზი არ ჩაატარა, ანუ სესხი გაიცა შემოსავლების დადასტურების გარეშე.

აღნიშნული და 2019 წლის იანვრიდან დაანონსებული რეგულაციების მოლოდინის გამოც შეიძლება აიხსნას ის პროცესი, რომ კომერციულმა ბანკებმა ბოლო ერთი წლის განმავლობაში 55 სერვის-ცენტრი დახურეს. საქართველოს ეროვნული ბანკის სტატისტიკის მიხედვით, 2018 წლის დეკემბერში წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით კომერციული ბანკების სერვის-ცენტრები 847-დან 792-მდე შემცირდა. ამის ფონზე გაიზარდა ფილიალების რაოდენობა, თუმცა მხოლოდ ერთი ერთეულით 134-დან 135-მდე.

რა ძირითადი მიმართულებები და საკვანძო საკითხები შეიძლება გამოიყოს 01.01.2019-დან ამოქმედებული ფიზიკური პირების პასუხისმგებლიანი დაკრედიტების დებულებიდან:

I. ვისზე ვრცელდება რეგულაციები:

ფიზიკურ პირებზე, მათ შორის ინდივიდუალურ მეწარმეზე გაცემულ სესხებზე. ასევე ისეთ შემთხვევებზე, როდესაც ფიზიკური პირი აწვდის მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებას (სანივთო და ვალდებულებითი: თავდებობა, თანამსესხებლობა, უძრავი ქონება . . .) სხვა ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირს, სესხის უზრუნველსაყოფად.

II. პასუხისმგებლიანი დაკრედიტების პრინციპები:

- სესხის გაცემა ან/და თავდებობა/უზრუნველყოფის საშუალების მიწოდებაზე მოთხოვნა დაუშვებელია გადახდისუნარიანობის

ანალიზის გარეშე, გარდა ამ დებულებით განსაზღვრული გამონაკლისებისა;

- სესხის გამცემი ორგანიზაციის მიერ სესხის გაცემის თაობაზე გადაწყვეტილება არ უნდა ეფუძნებოდეს მხოლოდ იმ ფაქტს, რომ უზრუნველყოფის საშუალებად გამოყენებული აქტივის ღირებულება აღემატება სესხის მოცულობას;
- თუ ფიზიკური პირი წარმოდგენილია თანამსესხებლის ფორმით და წარმოადგენს საოჯახო მეურნეობის წევრს, მაშინ სესხის მომსახურების კოეფიციენტის დაანგარიშებისას გაითვალისწინება ჯამური შემოსავალი;
- მსესხებლის/თანამსესხებლის ყოველთვიურ წმინდა შემოსავლებსა და ყოველთვიურ გადასახდელებს შორის სხვაობა სესხის გაცემის თარიღისათვის უნდა აღემატებოდეს სსიპ „საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის“ (საქსტატი) მიერ დადგენილ საარსებო მინიმუმს;
- საცალო ტიპის სესხზე გადახდები შესაბამისობაში უნდა იყოს მსესხებლის შემოსავლების მიღების პერიოდულობასთან. საშელავათო პერიოდი არ უნდა აღემატებოდეს 6 (ექვს) თვეს;
- დებულებით განსაზღვრული მოთხოვნები დაცული უნდა იყოს სესხის დამტკიცების მომენტში ხელმისაწვდომი/არსებული ინფორმაციის მიხედვით.

III. სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტები:

რეგულაცია აწესებს სესხის მომსახურებისა და უზრუნველყოფის კოეფიციენტების მაქსიმალურ ზღვრებს, რომელიც შესაბამისობაშია საერთაშორისო ნორმებთან და ითვალისწინებს საქართველოს საბანკო სექტორის მახასიათებლებს.

სესხის გამცემი ორგანიზაცია ვალდებულია არ გასცეს ისეთი სესხი ან/და არ განახორციელოს თავდებობის ან უზრუნველყოფის საშუალების მიღება, თუ მსესხებლის /თანამსესხებლის/ თავდების/ უზრუნველყოფის საშუალების მიმწოდებლის სესხის მომსახურების

ან/და სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტი აღემატება ქვემოთ მოცემულ დადენილ ნორმატივებს (იხ.ცხრილი 1; 2):

ცხრილი 1

სესხის მომსახურების მაქსიმალური კოეფიციენტები დაგრძელვადიანებულ და საკონტრაქტო ვადიანობაზე

ყოველთვიური წმინდა შემოსავალი, ლარში	არაჰეჯირებული მსესხებლისთვის მაქსიმალურ/საკონტრაქტო ვადიანობაზე	ჰეჯირებული მსესხებლისთვის მაქსიმალურ/საკონტრაქტო ვადიანობაზე
<1,000	20% / 25%	25% / 35%
>=1,000-2,000<		35% / 45%
>=2,000-4,000<	25% / 30%	45% / 55%
>=4,000	30% / 35%	50% / 60%

ცხრილი 2

სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტის (LTV) მაქსიმალური მაჩვენებელი

ლარით გაცემული სესხებისთვის	უცხოური ვალუტით გაცემული სესხებისთვის
85%	70%

ჰეჯირებულია მსესხებელი/ თანამსესხებელი/ თავდები/ უზრუნველყოფის საშუალების მიმწოდებელი, თუ მისი წმინდა შემოსავლები არანაკლებია იმავე ვალუტაში არსებული სესხის მომსახურებისთვის საჭირო წმინდა შემოსავალზე. მაგალითად:

- ✓ თუ კლიენტს შემოსავალი აქვს ლარში და სესხსაც იღებს ლარში - ის ჰეჯირებულია;
- ✓ თუ კლიენტს შემოსავალი აქვს უცხოურ ვალუტაში და სესხს იღებს ლარში - ის ჰეჯირებულია;
- ✓ თუ კლიენტს შემოსავალი აქვს ლარშიც და დოლარშიც და სესხს იღებს დოლარში - ის ჰეჯირებულია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა მისი შემოსავალი დოლარში აკმაყოფილებს რეგულაციის მიხედვით PTI მაჩვენებელს დოლარში შენატანთან მიმართებაში.

I. დაანგარიშების პრინციპები:

ყოველთვიური წმინდა შემოსავლის დაანგარიშების მიზნებისათვის, როდესაც სახეზეა ყოველთვიურისგან განსხვავებული პერიოდულობის მქონე რეგულარული შემოსავლები, შესაძლებელია გათვალისწინებულ იქნეს მაქსიმალური მნიშვნელობა, შესაბამისი პერიოდის მედიანურ და საშუალო მაჩვენებლებს შორის.

II. შემოსავლების შეფასება:

ფიზიკური პირის შემოსავლის დასადასტურებლად გამოიყენება სახელფასო ამონაწერი საბანკო ანგარიშიდან ან/და ცნობა სსიპ – შემოსავლების სამსახურიდან. სხვა შემთხვევაში, თუ არ არსებობს მსგავსი დოკუმენტი, სესხის გამცემმა ორგანიზაციამ ფიზიკური პირის შემოსავლის სტაბილურობა უნდა შეისწავლოს და ფინანსური ანალიზი განახორციელოს შიდა პოლიტიკა/პროცედურების შესაბამისად (მათ შორის, დასაშვებია რაოდენობრივი/სტატისტიკური მოდელის გამოყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოდელის მიზანია შემოსავლების შეფასება. აღნიშნული შეთანხმებული უნდა იყოს ეროვნულ ბანკთან). ამასთან, თუ სესხის გამცემი ორგანიზაციის მიერ შემუშავებული პოლიტიკა/პროცედურები ვერ უზრუნველყოფს მსესხებლის შემოსავლის საკმარისად გადამოწმება/დადასტურებას, საქართველოს ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია მოსთხოვოს სესხის გამცემ ორგანიზაციას აღნიშნული პოლიტიკა/პროცედურების დაუყოვნებლივ გაუმჯობესება ან სესხების გაცემის შეჩერება სათანადო პოლიტიკა/პროცედურების შემუშავებამდე. აქედან გამომდინარე რეგულირება არ კრძალავს არაფორმალური სექტორიდან (მათ შორის გზავნილებით მიღებული შემოსავალი) ან ნაღდი ანგარიშსწორებით მიღებული შემოსავლის შემთხვევაში სესხის გაცემას. სესხის გამცემი შეაფასებს მსესხებლის შემოსავლების მოცულობას და სესხის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილებას შიდა პროცედურების შესაბამისად მიიღებს; შემოსავლის ბანკში ჩარიცხვა აუცილებელი არ არის, თუმცა, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ

ფორმალური სექტორიდან შემოსავლის ან ბანკში ჩარიცხვის შემთხვევაში, გამსესხებლისთვის უფრო მარტივია შემოსავლების შეფასება და, შესაბამისად, სესხის გაცილებით უკეთესი პირობით გაცემა.

III. სანქციები:

სესხის გამცემი ორგანიზაციის მიერ ამ დებულებით გათვალისწინებული მოთხოვნების დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, გამოიყენოს კანონმდებლობით განსაზღვრული სანქციები. აღნიშნული რეგულაციის დებულება ცალსახად არ ვრცელდება ამ ბრძანების ამოქმედებამდე არსებულ სასესხო ნაშთებზე და მათ რეფინანსირებაზე იმ შემთხვევაში, თუ არ ხდება სესხის მოცულობის ზრდა. ასევე დებულებაში მოცემული სასესხო პროდუქტისგან განსხვავებული სესხის გაცემის შემთხვევაში, სესხის გამცემი ორგანიზაცია ვალდებულია პოლიტიკა/პროცედურები წინასწარ შეათანხმოს საქართველოს ეროვნულ ბანკთან. მათ შორის, სტუდენტური სესხების თაობაზე საკრედიტო დაწესებულებები ვალდებული არიან პროდუქტი შეათანხმონ ეროვნულ ბანკთან და შემდეგ გაცეს სესხები. აქვე უნდა ავღნიშნოთ, რომ 20 თებერვლის მდგომარეობით არც ერთ კომერციულ ბანკს არ მიუღია ერივნულისგან თანხმობა მათ მიერ წარდგენილი სტუდენტური სესხების პროექტების თაობაზე.

დებულება ავალდებულებს რომ პირი, რომლის მიმართ 20-ზე მეტ ფიზიკურ პირს აქვს სასესხო/საკრედიტო ვალდებულება და ამავდროულად გასცემს სესხებს, ვალდებულია, რეგისტრაცია გაიაროს საქართველოს ეროვნულ ბანკში. უკვე თებერვლის თვეში გამოიკვეთა რაც მოსალოდნელი იყო, რომ ცალკეული სუბიექტები ცდილობენ, თავი აარიდონ კანონით განსაზღვრულ მოთხოვნებს რეგისტრაციის კუთხით და მოჩვენებითად და არაოფიციალურად აგრძელებენ იგივე საკრედიტო საქმიანობას, რაც, გარდა სამოქალაქო სამართლებრივი პასუხისმგებლობისა, შესაძლოა საგამომიებო

ორგანოს მხრიდან შესწავლის საგანი გახდეს. ასევე, დადგენილი მოთხოვნების გვერდის ავლით დადებული ხელშეკრულებები, მხარეთა შორის დავის შემთხვევაში, შესაძლოა ხელშეკრულების ბათილობის საფუძველი გახდეს, რაც რისკის წინაშე აყენებს კერძო არარეგისტრირებულ გამსესხებელს.

მეორე მხრივ, ცალკე უნდა გამოვყოთ მიმართულებები რაზეც არ ვრცელდება რეგულაცია:

- ✓ ფიზიკური პირის იურიდიული პირის მიმართ თავდებობაზე/უზრუნველყო ფის საშუალების მიწოდებაზე, თუ თავდები/უზრუნველყოფის საშუალების მიმწოდებელი წარმოადგენს ამ იურიდიული პირის მმართველი ორგანოს წევრს/პარტნიორს/აქციონერს ან პარტნიორის/აქციონერის საოჯახო მეურნეობის წევრს;
- ✓ ფინანსური ინსტრუმენტებით (მათ შორის, ფასიანი ქაღალდებით) და/ან ფულადი სახსრებით სრულად უზრუნველყოფილ სესხებზე;
- ✓ უძრავი ქონებით სრულად უზრუნველყოფილ სესხზე, როდესაც სესხის დაფარვის წყაროა იპოთეკაში ჩადებული უძრავი ქონების რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავალი (იგულისხმება პროდუქტი შეცვალე ძველი ბინა ახლით).
- ✓ უძრავი ქონების სახით უზრუნველყოფის საშუალების მიმწოდებელზე, როდესაც მისი უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხი გაცემულია ამ დებულების მოთხოვნების დაცვით და უზრუნველყოფის საგანი არ წარმოადგენს უზრუნველყოფის მიმწოდებლის საცხოვრებელ ადგილს. საცხოვრებლად გამოყენების ფაქტი უნდა დასტურდებოდეს მესაკუთრის წერილობითი განცხადებით.
- ✓ იპოთეკურ სესხზე, როდესაც მსესხებლის შემოსავლებს იღებს უცხოეთში და სესხის უზრუნველყოფის 60%-იანი კოეფიციენტის (LTV) დაცვა ხდება ფულადი სახსრების სახით არსებული თანამონაწილეობით (ერთობლივი იპოთეკა).

რეგულაცია საკმაოდ მკაცრია და მნიშვნელოვნად ამცირებს ბანკების მიერ ფიზიკურ პირებზე საცალო პროდუქტების გაყიდვების მასშტაბებს. მიმდინარე წლის მარტის თვის მონაცემებით, როგორც მოსალოდნელი იყო რეგულაციამ პირდაპირ იმოქმედა სამშენებლო კომპანიების და ელექტროტექნიკის და საყოფაცხოვრებო ნივთების მაღაზიების გაყიდვებზე. თავად დეველოპერები აღნიშნავენ, რომ სესხების გაცემაზე მოქმედი შეზღუდვების გამო, ბინების გაყიდვები გასული წლის იანვართან შედარებით, რიგი კომპანიებისთვის - 30%-ის, რიგ შემთხვევაში კი, 70%-ის ფარგლებში შემცირდა. თუმცა, ამ შემცირების მიუხედავად უძრავი ქონების ფასები უცვლელად მაღალი რჩება. შესაბამისად საგრძნობლად შემცირდა იპოთეკური სესხების გაცემაც. იგივე პრეტენზიებია ელექტროტექნიკის და საყოფაცხოვრებო ნივთების მაღაზიების ქსელის წარმომადგენლებს, ფაქტია რომ ამ სექტორში საცალო გაყიდვების 90% განვადებებით რეალიზაციებზე მოდიოდა, განვადებების რიცხვის კატასტროფული შემცირების შედეგად კი ადეკვატურად შემცირდა გაყიდვები. თუმცა, მხოლოდ ერთი იანვრის თვის მონაცემებით დასკვნების გამოტანა და განზოგადება რატქმაუნდა სწორი არ იქნება, თანაც მაშინ როცა იანვრის თვე ყოველთვის პასიურობით ხასიათდება. მიუხედავად ამისა მაინც გვინდა შევადაროთ კომერციული ბანკების მიერ 2017, 2018 და 2019 წლების იანვარ-თებერვლის თვის ფიზიკური პირების დაკრედიტების მაჩვენებლები ერთმანეთს, მონაცემები გვიჩვენებს რომ იანვრის თვეში ადგილი ქონდა სამომხმარებლო სესხის მოცულობის კლების ტენდენციას, თებერვლის თვიდან კი დაიწყო მომატების პროცესი, თუმცა 31/12/18-ის მონაცემებთან გათანაბრება ვერ მოხდა¹.

კომერციული ბანკების საკრედიტო დაბანდების მოცულობა (არარეზიდენტებზე გაცემული სესხების ჩათვლით), 2019 წლის

¹ <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=304>

იანვარში წინა თვესთან შედარებით 170.2 მლნ ლარით (0.6 პროცენტით) შემცირდა (გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე 0.2 პროცენტით) და მიმდინარე წლის პირველი თებერვლისათვის 26.4 მლრდ ლარი შეადგინა. ამავე პერიოდში, ეროვნული ვალუტით გაცემული სესხების მოცულობა 118.7 მლნ ლარით (1.0 პროცენტით), ხოლო უცხოური ვალუტით გაცემული სესხების მოცულობა 51.5 მლნ ლარით (0.3 პროცენტით). 2019 წლის იანვარის განმავლობაში 1.0 პროცენტით ანუ 265.8 მლნ ლარით შემცირდა რეზიდენტი ფიზიკური პირების დაკრედიტების მოცულობა და მიმდინარე წლის პირველი თებერვლისათვის 13.9 მლრდ ლარი შეადგინა. მიმდინარე წლის პირველი თებერვლისათვის მთლიანი სესხების ლარიზაციის კოეფიციენტმა 42.79 პროცენტი შეადგინა. 2019 წლის პირველი იანვრის მდგომარეობასთან შედარებით მთლიანი სესხების ლარიზაცია შემცირდა 0.17 პროცენტული პუნქტით (გაცვლითი კურსის ეფექტის გამორიცხვით შემცირდა 0.37 პროცენტული პუნქტით).²

მიუხედავად ზემო აღნიშნულისა, საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანიამ "Standard&Poor's"- მა (S&P) საქართველოს სუვერენული რეიტინგის პერსპექტივა სტაბილურიდან პოზიტიურისკენ გააუმჯობესა, ხოლო რეიტინგი კვლავ "BB -" - ის დონეზე დაადასტურა. სარეიტინგო სააგენტო S&P-ის შეფასებით, ეროვნული ბანკი ინფლაციას მიზნობრივ დონესთან ახლოს შეინარჩუნებს სარეიტინგო სააგენტო S&P-ის შეფასებით, ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობა და მცურავი გაცვლითი კურსის რეჟიმი მონეტარული პოლიტიკის მოქნილობას აძლიერებს სარეიტინგო სააგენტო S&P საერთაშორისო რეზერვების დაგროვების მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯებს დადებითად აფასებს

² <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=340&newsid=3600>

სარეიტინგო სააგენტო S&P-ის შეფასებით, საბანკო სისტემა მყარ პოზიციებს ინარჩუნებს³.

დასკვნა. როდესაც ფიზიკური პირების პასუხისმგებლობიანი დაკრედიტების ინიციატივა შევიდა ძალაში, იქვე ნათელი იყო რომ დღევანდელ ეკონომიკაში ვერ მოხდებოდა ისეთი ცვლილებების შეტანა, რომ ყველა მხარე თანაბრად კმაყოფილი ყოფილიყო. შესაბამისად, შედეგი, რაც დროის მცირე მონაკვეთში გამოვლინდა - გაყიდვების შემცირება - მოსალოდნელი იყო. თუმცა, ერთი მხრივ, არსებული პრობლემა (ფიზიკური პირების მიერ ვადაგადაცილებული და დაუბრუნებელი სესხების მოცულობის კატასტროფული ზრდა), გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე გარკვეული შემცირებები გაყიდვებში. საკმაოდ დიდი მასა ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის იყენებდა საკრედიტო პროდუქტს გაუაზრებლად, რასაც მივეყავდით მოსახლეობის ამ ნაწილის ფინანსურ კოლაფსთან, ხშირად უძრავი ქონების დაკარგვის შედეგით. ეროვნული ბანკის პოზიციაა, რომ მოსახლეობაში ფინანსური ცოდნის დონე უნდა გავზარდოთ და არა მექანიკურად შევამციროთ დაკრედიტების ხელმისაწვდომობა, მაგრამ ფინანსური ცოდნის დონის და შემეცნების გაზრდა საკმაოდ გრძელვადიანი თემაა. მიუხედავად ამისა, ამ მხრივ ეროვნული ბანკის პრეზიტენტის ინიციატივით დაწყებულია ღონისძიებათა კომპლექსი, რაც მიზნად ისახავს მოსახლეობის ფინანსური განათლების კულტურის ამაღლებას, უკვე დაგეგმილია სკოლებში ფინანსური განათლების კურსის დანერგვა.

ჩვენი აზრით, ფიზიკური პირების პასუხისმგებლობიანი დაკრედიტების პოლიტიკის რეგულაცია შეამცირებს როგორც ჭარბ საკრედიტო ტვირთს, ისე გრძელვადიან საპროცენტო განაკვეთებს, რაც საშუალოვადიან პერიოდში ხელს შეუწყობს მდგრად

³ <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=340&newsid=3641>

ეკონომიკურ ზრდას, რადგანაც აღნიშნული რეგულაცია დროებითი და სწრაფი ეფექტის მომტანი საშუალებაა. ამასთან, არის მოლოდინი რომ სწორედ დღევანდელი რეგულაცია გაზრდის ცოდნის დონეს და დამოკიდებულებას ამ საკითხის მიმართ, რაც თავისთავად მიგვიყვანს რეგულაციის შემსუბუქება-გაუქმებამდე.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. კოვზანაძე ი. კონტრიძე გ. თანამედროვე საბანკო საქმე: თეორია და პრაქტიკა. თბ., 2014;
2. მოსიაშვილი ვ. ლომიძე ფ. ქოქოსაძე ფ. საბანკო საქმე . თბ., 2009;
3. ხაჭაპურიძე დ. საბანკო კონკურენციის თავისებურებანი საქართველოში. თბ., 2016;
4. Селютин О., Межбанковская конкуренция и ее влияние на повышение качества банковских услуг, 2013;
5. "კონკურენციის შესახებ კანონი " 2012;
6. "კომერციული ბანკების მიერ საბანკო მომსახურების გაწევისას მომხმარებლისათვის აუცილებელი ინფორმაციის წესი " 2011;
7. "კომერციული ბანკების მიერ საბანკო მომსახურების გაწევისას მომხმარებლისათვის აუცილებელი ინფორმაციის წესი " 2011;
8. " მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ კანონი " 2006 ;
9. საქართველოს საბანკო კანონმდებლობა
10. <http://www.ipress.ge/new/73161-aprilshi-saqartvelos-komerciuli-bankebis-mtliani-aqtivebi-02it-shemcirda>
11. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=40>
12. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=109>
13. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=109>
14. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=403>
15. <http://ibaz.ge>
16. <http://www.ambebi.ge/mnishvnelovani-informacia/200365-pirveli-mobailbanki-romelic-internetis-kharjis-gareshe-mushaobs.html>
17. https://nbg.gov.ge/cp/uploads/legal_acts/35_NEW_FOR_WEB.PDF
18. https://nbg.gov.ge/cp/uploads/legal_acts/2017/2017.pdf
19. <http://competition.ge/images/upload/legalization/138.pdf>

20. <http://aaf.ge/index.php?menu=1&jurn=131&rubr=0&mas=1002>
21. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=348>
22. https://www.nbg.gov.ge/uploads/publications/moneratyfiscal/2019/ianvari_2019.pdf
23. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=306>
24. https://www.nbg.gov.ge/uploads/publications/grape/grape_f.pdf
25. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4422157?publication=0>